

Katarzyna Miszczak

Akademia Ekonomiczna we Wrocławiu

PERSPEKTYWY ZMIAN BAZY EKONOMICZNEJ DOLNEGO ŚLĄSKA W ŚWIETLE USIECIOWIENIA

W ostatnim okresie można zauważyć coraz częstsze korzystanie z dorobku regionalistyki, szczególnie w celu wyjaśniania dysproporcji strukturalnych, ich genyzy oraz możliwości ich łagodzenia. Dostrzega się bowiem, iż procesy rozwojowe mają niejednokrotnie aspekt regionalny i przebiegają na poszczególnych obszarach w sposób zróżnicowany, a przyczyny takiego stanu rzeczy nie dają się objaśnić jedynie za pomocą ogólnych teorii makroekonomicznych. Oczywiście eksponowanie w artykule znaczenia regionalnych koncepcji rozwoju, a zwłaszcza jednej z nich – teorii bazy eksportowej, nie oznacza niedoceniaenia znaczenia teorii makroekonomicznych w praktycznej polityce gospodarczej, chodzi raczej o zwrócenie uwagi na to, iż nie są one jedynymi koncepcjami mogącymi dać odpowiedź na nurtujące nas pytania. Okazuje się bowiem, że teorie rozwoju regionalnego mogą „zaferować” cenne uzupełnienie podejścia makroekonomicznego, a w niektórych przypadkach alternatywne do nich wizje rozwoju (zob. szerzej [3]).

Główna hipoteza modelu bazy eksportowej mówi, że wzrost gospodarczy regionu zależy od poziomu rozwoju jego eksportu, tj. od dynamiki popytu zgłaszanego spoza regionu na wytwarzane w nim dobra i usługi (por. [7]). Za przedstawicieli tej koncepcji (twórcą pojęcia bazy ekonomicznej był niemiecki ekonomista Sombart) uważa się Richarda B. Andrewsa [1], który jako pierwszy zaprezentował ten model na przykładzie regionu miejskiego, oraz Jamesa S. Duesennberry'ego [4] i Douglassa C. Northa [9] dla regionu jako subsystemu gospodarki narodowej. Posługując się tym modelem, stosuje się rozróżnienie na dochód z działalności eksportowej (*basic activities*) i z dziedzin służących zaopatrzeniu rynku wewnętrznego (*nonbasic activities*). Sektor bazowy wypełnia funkcje ponadregionalne, two-

rzy podstawy ekonomiczne rozwoju regionu. Sektor niebazowy dostarcza natomiast dóbr i usług na potrzeby wewnątrzregionalne i jest zależny od sektora bazowego. Teoria ta wykorzystywana była także do sporządzania prognoz dotyczących wzrostu ekonomicznego regionów i struktury zasobów pracy. Wykazano pewną prawidłowość w relacji między sektorami *basic* i *nonbasic* oraz relację ogółu zatrudnionych do ogólnej liczby ludności. Prawidłowość ta okazuje się być na tyle niezmienną, iż na jej podstawie daje się prognozować nie tylko co do struktury zatrudnienia, lecz także odnośnie do rozwoju ludnościowego danego regionu.

Jednak problemem stwarzającym liczne trudności badaczom bazy ekonomicznej miasta-regionu, jest sposób ustalenia mierników, które pozwoliłyby na dokonanie podziału działalności skupionej w mieście na egzogeniczną i endogeniczną. Powszechnie przyjęty przez różnych naukowców jest miernik wyrażający liczbę zatrudnionych w poszczególnych rodzajach działalności występujących w mieście. Nie ma jednak jednolitych metod podziału ogółu zatrudnionych na grupę egzogeniczną i endogeniczną. Problem zaś jest niezmiernie złożony, ponieważ linia podziału przebiega często przez dany zakład. Do najbardziej znanych metod pomiaru bazy ekonomicznej miasta-regionu należą: metoda reszty (wskaźnik nadwyżki pracowników), metoda makrokosmosu, metoda odbicia sprzedaży w zatrudnieniu, metoda reprezentacyjna i metoda współczynnika lokalizacji¹.

Badając strukturę bazy ekonomicznej Dolnego Śląska, posłużono się wskaźnikiem lokalizacji (współczynnikiem Florence'a)² i scharakteryzowano sektor egzogeniczny dla jednostek terytorialnych szczebla NTS 3 – podregiony (tab. 1 – 4) i NTS 4 – powiaty (tab. 5 – 8).

Według przyjętych założeń działalność rolnicza stanowi sektor bazowy w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim, ale przede wszystkim odgrywa istotną rolę i jest skierowana na rynek zewnętrzny podregionu wrocławskiego. Przemysł natomiast, co związane jest z lokalizacją LGOM-u, zaczyna pełnić funkcje ponadregionalne w podregionie legnickim.

Ponadto uzyskane wyniki badań potwierdzają wysuwaną w stosunku do dużych miast hipotezę, mówiącą o tym, że ich baza ekonomiczna zdominowana jest przez sektor usług. Podregion miasto Wrocław jest tego najlepszym przykładem, gdyż jako jedyne z grupy analizowanych jednostek wykazuje cechy egzogeniczności zarówno w usługach rynkowych, jak i nierynkowych. Fakt ten dodatkowo potęguje prawidłowość, iż w dużych miastach (powyżej 500 tys. mieszkańców) w strukturze

¹ Dokładne omówienie wszystkich metod czytelnik znajdzie w pozycjach literaturowych [6] i [2].

² Wskaźnik lokalizacji mniejszy od 1 oznacza, że udział w zatrudnieniu w danej działalności jest mniejszy lokalnie niż narodowo. Z tego wynika, że dobra produkowane w danej branży są w znacznej mierze importowane spoza rozpatrywanego obszaru. Jeżeli wartość współczynnika waha się między 0,85-1,15, oznacza to, że stosunek pracujących w danym sektorze do ogółu pracujących jest równy bądź zbliżony do krajowego. Wreszcie wskaźnik większy od 1,15 informuje, że udział w zatrudnieniu w danej działalności jest większy lokalnie niż krajowo, a to pozwala uznać daną działalność za ważną z punktu widzenia gospodarki regionu bądź miasta i nazwać ją egzogeniczną; na podstawie [5].

podmiotów gospodarczych obserwuje się znaczny udział podmiotów zajmujących się obsługą nieruchomości i firm oraz prowadzących działalność naukową. Pozycję dominującą w sektorze pierwotnym zajmują także podmioty prowadzące działalność handlową i naprawczą.

Tabela 1. Wskaźnik lokalizacji rolnictwa w podregionach województwa dolnośląskiego w latach 1999-2001

Podregion	1999	2000	2001
Jeleniogórsko-wałbrzyski	1,153	1,176	1,192
Legnicki	1,071	1,049	1,043
Wrocławski	2,158	2,117	2,024
Miasto Wrocław	0,076	0,078	0,081

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 2. Wskaźnik lokalizacji przemysłu w podregionach województwa dolnośląskiego w latach 1999-2001

Podregion	1999	2000	2001
Jeleniogórsko-wałbrzyski	1,050	1,049	1,048
Legnicki	1,073	1,102	1,153
Wrocławski	0,817	0,848	0,871
Miasto Wrocław	0,958	0,919	0,884

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 3. Wskaźnik lokalizacji usług rynkowych w podregionach województwa dolnośląskiego w latach 1999-2001

Podregion	1999	2000	2001
Jeleniogórsko-wałbrzyski	0,808	0,794	0,778
Legnicki	0,955	0,947	0,913
Wrocławski	0,563	0,512	0,573
Miasto Wrocław	1,595	1,633	1,656

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Tabela 4. Wskaźnik lokalizacji usług nierynkowych w podregionach województwa dolnośląskiego w latach 1999-2001

Podregion	1999	2000	2001
Jeleniogórsko-wałbrzyski	1,004	0,995	1,004
Legnicki	0,877	0,866	0,845
Wrocławski	0,745	0,742	0,713
Miasto Wrocław	1,227	1,253	1,268

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Otrzymane rezultaty przeprowadzonych porównań świadczą niezbicie o tym, iż funkcje wielkich miast i zespołów miejskich są z natury funkcjami egzogenicznymi, gdyż służą rozwojowi macierzystych regionów oraz zapewniają im ekspansję w skali krajowej i międzynarodowej. W zależności od stopnia ich wyspecjalizowania, jakości i unikatowości mają one charakter regionalny, narodowy, kontynentalny czy nawet globalny. W istocie są to lub powinny być funkcje metropolitalne [8].

Tabela 5. Wskaźnik lokalizacji rolnictwa w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 1998-2001

Powiat*	1998	1999	2000	2001
Bolesławiecki	1,648	1,630	1,671	1,673
Dzierżoniowski	0,968	1,010	1,014	1,043
Głogowski	0,734	0,738	0,725	0,740
Górowski	2,643	2,656	2,598	2,576
Jaworski	2,005	1,984	2,029	2,086
Jeleniogórski	0,994	1,030	1,009	1,062
Kamiennogórski	1,085	1,169	1,093	1,187
Kłodzki	1,207	1,210	1,289	1,322
Legnicki	2,515	2,584	2,607	2,620
Lubański	1,324	1,328	1,421	1,504
Lubiński	0,829	0,820	0,774	0,764
Lwówecki	2,212	2,256	2,225	2,235
Milicki	2,170	2,194	2,132	2,100
Oleśnicki	1,760	1,789	1,725	1,682
Oławski	1,441	1,523	1,500	1,509
Polkowicki	1,021	1,005	0,950	0,937
Strzeliński	2,654	2,651	2,656	2,591
Średzki	2,585	2,512	2,485	2,341
Świdnicki	0,936	0,958	0,960	0,980
Trzebnicki	2,430	2,425	2,377	2,346
Wałbrzyski	1,441	1,410	1,450	1,504
Wołowski	1,670	1,692	1,735	1,677
Wrocławski	2,664	2,569	2,553	2,259
Ząbkowicki	2,026	2,005	2,073	2,120
Zgorzelecki	0,579	0,594	0,598	0,586
Złotoryjski	2,058	2,087	2,014	2,067

* W badaniach nie uwzględniono czterech miast na prawach powiatu: Jeleniej Góry, Legnicy, Wałbrzycha i Wrocławia.

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Należy także podkreślić, iż w całym analizowanym okresie baza gospodarcza poszczególnych jednostek terytorialnych nie ulegała drastycznym zmianom. Stąd można przewidywać, że w najbliższych latach wciąż najbardziej zorientowane na eksport w podregionie jeleniogórsko-wałbrzyskim oraz wrocławskim (pomimo tendencji zmniejszania się wartości wskaźnika lokalizacji) będzie rolnictwo. Przemysł, który w podregionie legnickim dopiero w 2001 r. zaczął odgrywać rolę sektora bazowego, czyli zaspokajającego potrzeby rynku zewnętrznego, już od 1999 r. wykazuje wzrost współczynnika Florence^a i na tej podstawie przypuszcza się, iż właśnie ten rodzaj działalności ściągnie pieniądze eksportowy do omawianego obszaru.

Usługi, i to zarówno rynkowe, jak i nierynkowe, dominują w strukturze bazy eksportowej w podregionie miasto Wrocław. Ponadto systematycznie wzrasta na tym terenie rola funkcji usługowych jako funkcji wyspecjalizowanych i można zakładać, że w przyszłości to one staną się motorem procesów rozwojowych tej jednostki terytorialnej.

Tabela 6. Wskaźnik lokalizacji przemysłu w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 1998-2001

Powiat	1998	1999	2000	2001
Bolesławiecki	0,988	1,044	0,993	0,987
Dzierżoniowski	1,340	1,312	1,337	1,301
Głogowski	1,097	1,135	1,117	1,173
Górowski	0,682	0,622	0,603	0,618
Jaworski	0,862	0,861	0,866	0,868
Jeleniogórski	1,151	1,156	1,213	1,128
Kamiennogórski	1,162	1,138	1,365	1,262
Kłodzki	0,877	0,941	0,851	0,788
Legnicki	0,671	0,651	0,650	0,666
Lubański	1,005	0,952	0,910	0,887
Lubiński	1,048	1,032	1,089	1,108
Lwówecki	0,671	0,640	0,650	0,644
Milicki	0,760	0,772	0,832	0,836
Oleśnicki	0,960	0,926	0,978	1,038
Oławski	1,068	1,035	1,052	1,022
Polkowicki	1,620	1,654	1,773	1,881
Strzeliński	0,654	0,613	0,643	0,602
Średzki	0,685	0,734	0,743	0,884
Świdnicki	1,322	1,300	1,340	1,336
Trzebnicki	0,671	0,687	0,718	0,740
Wałbrzyski	0,911	0,923	1,015	1,000
Wołowski	0,897	0,923	0,866	0,855
Wrocławski	0,737	0,716	0,733	0,721
Ząbkowicki	0,768	0,740	0,699	0,711
Zgorzelecki	1,500	1,525	1,461	1,564
Złotoryjski	0,817	0,811	0,845	0,775

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Warto zauważyć, że zidentyfikowanie i opisanie zmian bazy ekonomicznej Dolnego Śląska jedynie w przekroju jednostek terytorialnych szczebla NTS 3 nie stanowi kompleksowej i rzetelnej charakterystyki struktury społeczno-gospodarczej tego obszaru. Dlatego też przeprowadzono badania, pozwalające na określenie bazy ekonomicznej województwa dolnośląskiego również dla szczebla NTS 4.

Powyższe obliczenia wskazują znaczną rolę rolnictwa i działalności z nim związanych w strukturze bazy ekonomicznej powiatów województwa dolnośląskiego. W 18 z 26 powiatów sektor pierwszy przyczynia się do rozwoju danego ośrodka wskutek jego eksportu regionalnego i pełni funkcję sektora egzogenicznego. Jest to zauważalne zwłaszcza w powiatach: górowskim, legnickim, lwóweckim, milickim, strzelińskim, średzkim, trzebnickim, wrocławskim, ząbkowickim i złotoryjskim, w których wskaźnik lokalizacji ma wartość większą od 2. Tak wysoki poziom tego współczynnika, pomimo niewielkiego, systematycznego zmniejszania się jego wartości (oprócz powiatu legnickiego i ząbkowickiego, gdzie wartość ta stale wzrasta), pozwala przypuszczać, iż w następnych latach nadal ten rodzaj działalności będzie powodował napływ pieniądza do powiatu i przez to zwiększał jego potencjał gospodarczy. Oczywiście aby tak się stało, sektor pierwszy

musi być nowoczesny, dostosowany do wymogów europejskiej konkurencji i zdolny do funkcjonowania w gospodarce sieciowej.

Tabela 7. Wskaźnik lokalizacji usług rynkowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 1998-2001

Powiat	1998	1999	2000	2001
Bolesławiecki	0,703	0,653	0,641	0,656
Dzierżoniowski	0,584	0,587	0,616	0,667
Głogowski	1,106	1,057	1,100	1,003
Górowski	0,415	0,408	0,427	0,375
Jaworski	0,526	0,555	0,475	0,395
Jeleniogórski	0,757	0,722	0,665	0,715
Kamiennogórski	0,818	0,759	0,528	0,525
Kłodzki	0,802	0,742	0,758	0,782
Legnicki	0,572	0,502	0,463	0,426
Lubański	0,724	0,706	0,693	0,632
Lubiński	1,119	1,171	1,141	1,173
Lwówecki	0,522	0,477	0,475	0,442
Milicki	0,460	0,355	0,294	0,383
Oleśnicki	0,633	0,624	0,584	0,541
Oławski	0,777	0,718	0,685	0,754
Polkowicki	0,654	0,632	0,600	0,553
Strzeliński	0,460	0,440	0,366	0,438
Średzki	0,502	0,453	0,411	0,363
Świdnicki	0,781	0,767	0,733	0,715
Trzebnicki	0,510	0,477	0,399	0,379
Wałbrzyski	0,588	0,681	0,568	0,505
Wołowski	0,617	0,555	0,568	0,632
Wrocławski	0,539	0,600	0,532	0,798
Ząbkowicki	0,679	0,665	0,653	0,581
Zgorzelecki	0,810	0,783	0,899	0,845
Złotoryjski	0,514	0,493	0,487	0,490

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Przemysł natomiast odgrywa nadrzędną rolę, w myśl założeń teorii bazy ekonomicznej, w gospodarce powiatu polkowickiego, na terenie którego funkcjonuje LGOM, zgorzeleckiego, dzierżoniowskiego, świdnickiego, kamiennogórskiego i jeleniogórskiego. W dwóch pierwszych jednostkach terytorialnych, w związku z utrzymującą się tendencją wzrostową wskaźnika lokalizacji, ich baza ekonomiczna przypuszczalnie nie ulegnie w przyszłości zmianie. W przypadku pozostałych powiatów trudno prognozować, czy charakter ich sektora pierwotnego zostanie utrzymany, gdyż wartość współczynnika Florence'a jest niewielka i podlega ciągłym wahaniom.

Specjalizacją w zakresie usług rynkowych nie wykazuje się żaden powiat z wyjątkiem lubińskiego, w którym tylko w dwóch latach – 1999 i 2001 – sektor ten uzyskał cechy egzogeniczności. Na tej podstawie nie sposób określić, czy w następnych latach w powiecie nastąpi napływ pieniądza związanego z eksportem tego rodzaju działalności. Jednak w związku z funkcjonowaniem i dynamicznym rozwojem na terenie powiatu jednej z największych giełd samochodowych można

przypuszczać, że pewne usługi rynkowe, takie jak handel hurtowy i detaliczny, naprawy pojazdów mechanicznych, motocykli czy transport, przyczynią się do specjalizacji bazy ekonomicznej tego obszaru w działalnościach usługowych i spowodują wzrost znaczenia funkcji usługowych w kreowaniu wizerunku jednostki terytorialnej.

Tabela 8. Wskaźnik lokalizacji usług nierynkowych w poszczególnych powiatach województwa dolnośląskiego w latach 1998-2001

Powiat	1998	1999	2000	2001
Bolesławiecki	0,798	0,763	0,777	0,784
Dzierżoniowski	0,944	0,972	0,924	0,916
Głogowski	0,958	0,972	0,968	0,995
Górowski	0,747	0,777	0,751	0,775
Jaworski	0,880	0,840	0,835	0,859
Jeleniogórski	1,036	1,040	1,053	1,083
Kamiennogórski	0,871	0,909	0,911	0,995
Kłodzki	1,247	1,200	1,217	1,237
Legnicki	0,701	0,690	0,635	0,612
Lubański	1,027	1,113	1,084	1,101
Lubiński	0,935	0,922	0,920	0,872
Lwówecki	1,013	1,022	0,968	0,977
Milicki	0,981	1,013	0,991	0,903
Oleśnicki	0,821	0,836	0,831	0,832
Oławski	0,761	0,800	0,817	0,775
Polkowicki	0,376	0,395	0,373	0,343
Strzeliński	0,733	0,759	0,706	0,713
Średzki	0,697	0,686	0,671	0,638
Świdnicki	0,779	0,831	0,840	0,872
Trzebnicki	0,844	0,804	0,817	0,814
Wałbrzyski	1,224	1,109	1,044	1,088
Wołowski	1,022	1,009	1,000	0,986
Wrocławski	0,504	0,495	0,488	0,453
Ząbkowicki	0,848	0,890	0,840	0,837
Zgorzelecki	0,779	0,795	0,813	0,775
Złotoryjski	0,926	0,900	0,866	0,898

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS.

Podobna prawidłowość w kształtowaniu bazy gospodarczej powiatów dolnośląskich występuje w usługach nierynkowych. Jedyne powiat kłodzki, na terenie którego znajduje się wiele uzdrowisk i sanatoriów, uzyskuje korzyści eksportowe z usług nierynkowych, związanych przede wszystkim z ochroną zdrowia.

Przeprowadzone badania pozwalają przyjąć pewne założenia, mówiące o specyfice i perspektywach zmian bazy ekonomicznej poszczególnych jednostek terytorialnych różnych szczebli. Twierdzenie, iż sektor usług odgrywa rolę sektora egzogenicznego, pierwotnego przede wszystkim w dużych miastach, przyczyniając się przez to do poprawy ich konkurencyjności, znalazło wyraz w powyższych badaniach. Natomiast rolnictwo i działalności z nim związane dostarczają dochodu z eksportu jednostkom wyższego szczebla podziału terytorialnego (w przypadku Polski są to powiaty). Warto podkreślić, że funkcje wyspecjalizowane, posiadające

charakter przemysłowy, związane są ściśle z występowaniem surowców naturalnych na danym obszarze, gdyż mówiąc o przemyśle, w realiach polskich mamy na myśli nie przemysł wysokich technologii, lecz zazwyczaj przestarzały przemysł wydobywczy i przetwórczy. Stąd baza ekonomiczna jednostki osadniczej kształtowana przez drugi sektor często nie odznacza się wysokim poziomem konkurencyjności i nowoczesności.

Obserwacja dotychczasowych zjawisk występujących na obszarze Dolnego Śląska pozwala stwierdzić, iż rozwój gospodarczy tego regionu (jak i innych regionów) warunkują nie tylko zachowania podmiotów gospodarczych działających na tym terenie, lecz także, a może nawet przede wszystkim, działania podejmowane przez władze lokalne w ramach realizowanej polityki ekonomicznej. W *Strategii rozwoju województwa* podstawowe priorytety podejmowanych działań dotyczą: restrukturyzacji bazy ekonomicznej Dolnego Śląska i tworzenia warunków jej dywersyfikacji, rozwoju zasobów ludzkich i wzmocnienia instytucjonalnego polityki regionalnej oraz wsparcia obszarów wymagających aktywizacji i zagrożonych marginalizacją. Jednym z celów strategicznych rozwoju województwa dolnośląskiego jest innowacyjna gospodarka o charakterze sieciowym. Osiągnięcie tego celu wspomogą z pewnością rozległe działania ukierunkowane na dalszy wzrost atrakcyjności i konkurencyjności tego obszaru oraz na stymulowanie proefektywnościowych zmian w gospodarce regionu, w tym szczególnie w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw oraz w turystyce. Proefektywnościowy charakter zmian definiowany jest przez władze jako taki, który jest w stanie sprostać międzynarodowej konkurencji. Można wnioskować, że działalność spełniająca wymogi stawiane przez podmioty spoza lokalnego, wewnętrznego otoczenia uznaje się za podstawową i nadaje jej rangę motorycznej „sprawczyni” rozwoju gospodarczego regionu.

Warto również zauważyć, iż konkurencyjny rozwój Dolnego Śląska musi być oparty przede wszystkim na wyjątkowości lokalnych atutów. Ich wykorzystanie wymaga jednak rozbudowanych kontaktów z krajowymi i zagranicznymi partnerami gospodarczymi oraz centrami kultury i technologii, czyli stworzenia rozległej sieci powiązań. Efektywność działalności endogenicznych bowiem zależy od odpowiedniego poziomu rozwoju działalności egzogenicznych. Uruchomienie wewnętrznych czynników rozwoju regionu oraz budowa odpowiednich struktur organizacyjnych, sprzyjających kreowaniu nowoczesnej bazy ekonomicznej obszaru, warunkowane jest sprawnie działającą siecią współpracy między podmiotami każdego szczebla zarządzania.

W sytuacji, gdy tradycyjne gałęzie regionalnej gospodarki (z małymi wyjątkami) przeżywają kryzys lub podlegają gwałtownej restrukturyzacji, najbardziej realne szanse na zmianę pozycji konkurencyjnej regionu leżą w innowacyjnej przedsiębiorczości. Warunkiem jej rozwoju jest wsparcie polityczne, infrastrukturalne i kapitałowe dla pojawiających się talentów technologicznych i organizacyjnych. Patronowanie narodzinom regionalnego systemu innowacyjnego jest głównym

zadaniem samorządu, który musi sprawnie funkcjonować we współczesnej gospodarce opartej na wiedzy. Regionalne systemy innowacyjne bazują na dynamicznej gospodarce efektywnie współpracującej z instytucjami badawczo-rozwojowymi. Na Dolnym Śląsku taki układ musi dopiero powstać. Istotnym atutem są tu wyższe uczelnie, które mogą się stać załącznikiem systemu innowacyjnego. Wymaga to jednak modyfikacji modelu ich funkcjonowania, polegającej na odejściu od struktur instytucjonalnych w kierunku zadaniowych zespołów interdyscyplinarnych i porzuceniu kryteriów formalnych na rzecz pragmatycznych.

Osobną kwestią determinującą „otwarcie na świat” województwa jest jego komunikacyjna dostępność – czynniki bezpośrednio i wyraźnie oddziałujące na strukturę i dynamikę działalności egzogenicznej. Mimo optymalnego, jak na polskie warunki, położenia Dolnego Śląska niezwykle potrzebne są w tej materii inwestycje i działania organizacyjno-administracyjne, wprowadzające region w przestrzeń europejską (port lotniczy, kolej, powiązania drogowe oraz dostępność do sieci teleinformatycznych).

Reasumując, należy stwierdzić, iż dynamiczny rozwój społeczno-gospodarczy Dolnego Śląska w aspekcie zmian jego bazy ekonomicznej, która musi sprostać rygorystycznym wymogom europejskiej konkurencji, jest możliwy jedynie poprzez stworzenie rozległej sieci współpracy między poszczególnymi podmiotami, jak również dzięki silnej pozycji jego ośrodka metropolitalnego.

Literatura

- [1] Andrews R. B., *Mechanics of the Urban Economic Base: Historical Development of the Base Concept*, Land Economics, Madison 1953, s. 161-167.
- [2] Beaujeu-Garnier J. B., Chabot G., *Zarys geografii miast*, PWE, Warszawa 1971.
- [3] Dąbrowski A., *Wybrane teorie rozwoju regionalnego i ich znaczenie w polityce ekonomicznej*, [w:] *Dylematy i osiągnięcia polskiej polityki transformacji gospodarczej*, red. H. Ćwikliński. G. Szczodrowski, Wyd. Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 1995, s. 197-198.
- [4] Duesennberry J.S., *Some Aspects of the Theory of Economic Development*, [w:] *Explorations in Entrepreneurial History*, Richmond 1950, s. 63-102.
- [5] Dziemianowicz W., Olejniczak K., *Grona przedsiębiorczości w aglomeracji warszawskiej*, Europejski Instytut Rozwoju Regionalnego i Lokalnego UW, Warszawa 1999, s. 18.
- [6] Dziewoński K., *Baza ekonomiczna i struktura funkcjonalna miast*, Prace Geograficzne IG PAN nr 87, PWN, Warszawa 1971.
- [7] Gruchman B., *Bariery rozwoju w teoriach wzrostu regionalnego*, [w:] *Bariery wzrostu w gospodarce przestrzennej*, Biuletyn Komitetu Przestrzennego Zagospodarowania Kraju Polskiej Akademii Nauk, zeszyt nr 99, Wyd. PAN KZPK, Warszawa 1978, s. 14-16.
- [8] Klasik A., *Proaktywna rola metropolii w rozwoju regionów jako wyzwanie strategiczne*, [w:] *Rola aglomeracji miejskiej w rozwoju regionu*, red. K. Szółek, Biblioteka Regionalistyki nr 1 (1/2001), Wyd. Katedry Polityki Ekonomicznej i Europejskich Studiów Regionalnych Akademii Ekonomicznej im. O. Langego we Wrocławiu, Wrocław 2001, s. 58.

[9] North D.C., *Location Theory and Regional Economic Growth*, The Journal of Political Economy nr 63, Chicago 1955, s. 243-258.

PROSPECTS OF CHANGES OF LOWER SILESIA'S ECONOMIC BASE IN NETWORKING ASPECT

Summary

The main aim of this article is determination of prospects of changes of Lower Silesia's economic base in networking aspect. Researching structure of this region's economic base it was used index of localization (Florence's ratio) and characterized exogenous sector for territorial units of NTS 3 grade - subregions and NTS 4 grade – administrative districts.

Carried researches and observation of hitherto phenomena existing on Lower Silesia's area have allowed to ascertain, that presently obtaining of advantageous competitive position by some subject is possible on the assumption that extension and diversification of settlement unit's export base, heading for modernizing its exogenous sector, is possible to achievement in contemporary realities only due to functioning compound collocation of each grade's net coherences.

As a reason of the elaboration's limited volume presented matters, opinions and conclusions were depicted in synthetic form.